

УДК 174.4(8)+347.65/68

**ФІЛОСОФІЯ ГАРМОНІЗАЦІЇ ІНТЕРЕСІВ ОСОБИСТОСТІ ТА СУСПІЛЬСТВА
ПРИ ВИКОРИСТАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ІНТЕРНЕТ В
НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ****О.І., ВІДЮКОВА, Л.І. КАПТАН, Ю.І.ФОРДЗІОН**

Мукачівський державний університет

В статті розглядається сучасна проблема, пов'язана з гармонізацією інтересів індивідууму (студента) та суспільства при використанні інформаційних ресурсів Інтернет. Дана сфера охарактеризована з огляду філософських категорій: духовність-матеріальність, добро-зло, індивідуальність-колективність. Пропонується існуючі суперечності між особистістю та суспільством, котрі виникають при використанні Інтернет як матерії, розділити на духовне - особисте авторське право, та матеріальне - майнове право, у відповідності до чинного законодавства в сфері авторського права.

Кожна людина свідомо чи несвідомо формує свою індивідуальну ієрархію цінностей. На основі потреб та інтересів особистості, формуються її уявлення про цінності. Відповідно до ієрархії цінностей складається і ієрархія ціннісних орієнтацій особистості. Серед них актуальною залишається орієнтація на самоствердження, самореалізацію та на самостійне, творче вирішення поставлених завдань з врахуванням існуючого досвіду та результатів розумової діяльності.

Людина, перетворюючи своєю творчістю матерію, включається в процес еволюції, на основі якого виникають добро і зло, єдність та протилежність основоположні філософські суперечності. Суперечності існування людини у сучасному раціоналізованому суспільстві знайши відображення в творах соціолога Макса Вебера. У його теоріях показано, що людина у своєму житті виконує дві протилежні функції: як фахівець, людина є підлеглою системі, стає її гвинтиком, а як особистість- людина протидіє повинна запобігати впливу підкоряючих факторів такої соціальної системи. Теорії, що містять усвідомлення суперечностей індивідуальності та соціуму дуже поширені в сучасній філософії[1].

Однак тільки особистість спроможна стати силою що обмежує уніфікацію, універсальізацію та бюрократизацію в житті суспільства. Дана проблема на наш погляд є особливо актуальною при використанні інформаційного простору компютерної мережі Інтернет. Глобалізація інформаційних ресурсів певною мірою шкодить власній індивідуальності, в цьому випадку суспільство втрачає основне джерело розвитку – творчу особистість. Як наслідок прогрес суспільства під загрозою. Це в свою чергу створює загрозу суверенітету держави, її інтелектуальному розвитку, і врешті може

повернутись кризою для національних інтересів України, адже більшість інформаційних ресурсів представлені англійською, російською. Не менш актуальним є питання гарантування інформаційної безпеки особистості, захист її психіки та свідомості.

Дана проблема особливо характерна для студентів, адже процес навчання є ключевим для формування особистості. Категорія цінності відображає соціальне і культурне значення матеріальних та духовних явищ, предметів для індивідуальних потреб та інтересів громадян. Як ніколи, сьогодні, в ринкових умовах духовність та матеріальність будучи важливими філософськими категоріями мають право на існування і повинні мати відповідні граничні межі.

Об'єкти та методи дослідження

Формування ціннісних орієнтацій – це складова частина соціалізації людини, процесів виховання і самовиховання особистості. З огляду на широкий доступ до Інтернет об'єкти авторського та суміжного права розміщені в глобальній мережі збільшують можливості щодо їх незаконного використання, копіювання, і закономірно не сприяють розвитку суспільного доробку та надбання[2,3]. Це особливо актуально в наш час, коли відбувається комерціалізація, а об'єкти права інтелектуальної власності виступають товаром.

Інтернет сьогодні став потужним джерелом отримання та передачі інформації, середовищем навчання, спілкування, дозвілля, можливості всесвітньої мережі постійно розширюються, все частіше практикуються інформаційно-грошові послуги користувачам. Тому представляє інтерес вивчення правових норм в сфері інтелектуальної власності стосовно використання інформаційних ресурсів Інтернет, якісних та кількісних ознак щодо філософських категорій: добро-зло в умовах глобалізації інформаційних ресурсів. Проблемним також залишається питання тлумачення існуючого законодавства в даній сфері з огляду на розміщення та використання ресурсів Інтернет.

Постановка задачі

Для поступального розвитку суспільства в цілому і особистості зокрема, потрібно досягти взаємоузгодження найрізноманітніших інтересів: особистості, корпоративних, національних, загальнолюдських чи державних інтересів. Вищою формою такої взаємодії є усвідомлення про можливість гармонізації інтересів особистості з іншими суб'єктами та відповідно державними чи суспільними

інтересами. Можливим при цьому залишається узгодження відносин, цінностей та інтересів які складаються в міжнародній сфері (політичних, економічних, культурних, інформаційних тощо). Тому існуючі суперечності, непорозуміння, котрі виникають при користуванні глобальною мережею Інтернет потребують вирішення.

Загроза масовізації суспільства й особи потребує пошуку засобів здобуття суспільного розуміння та усвідомлення – це одне з основних питань, яке потребує вирішення в умовах глобалізації.

Мета даної роботи полягає в дослідженні проблем пов'язаних з використанням інформаційних ресурсів комп'ютерної мережі Інтернет в просвітницьких цілях, для навчального процесу на основі результатів експертного опитування студентів. В ході дослідження ставились завдання по вивченню обсягів правопорушень в сфері об'єктів авторського права, їх мотивація та вивчалось ставлення студентів до правопорушень при користуванні інформаційними ресурсами Інтернет.

Очевидним є те, що інформаційні матеріали Інтернету відносяться до об'єктів авторського та суміжного права. В той же час при написанні реферату, курсової, дипломної роботи студент своєю працею, фактично, створює новий об'єкт авторського права - службовий твір. Згідно з статтею 1 Закону України «Про авторське право та суміжні права»[4], службовий твір – *«це твір, створений автором у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між ним і роботодавцем»*.

З огляду на законодавство, з моменту виникнення службового твору особисте немайнове право належить автору - студенту. А виключне майнове право належить – учбовому закладу, під колективним знаком якого надаються освітні послуги. В цьому випадку викладач, виступаючи науковим керівником, (представляє інтереси навчального закладу – роботодавця, адже здійснює викладацьку діяльність на контрактній, чи договірній основі) повинен забезпечити виконання правових норм в сфері авторського права. Відповідно при оприлюдненні твору - захисті роботи в аудиторії, студент отримує за свою працю винагороду у вигляді оцінки чи балів.

Як ми бачимо, існуюче законодавство Закон України «Про авторське право та суміжні права» є прийнятним як для розміщення так і для використання інформаційних ресурсів Інтернет. Закон з однієї сторони дає можливість вільного використання чи відтворення твору для просвітницької, навчальної діяльності, коли не завдаватиметься шкода використанню твору і не обмежуватимуться безпідставно законні інтереси

автора. З іншої сторони Закон передбачає визнання авторства на створений ним твір в випадку його використання другою особою. Саме на викладача освітнього закладу покладається функція дотримання та регулювання даної норми законодавства в сфері авторського права в навчальному процесі. Однак тут є чимало проблем.

Результати та їх обговорення

В нинішніх умовах стало нормою, коли студент з допомогою пошукових систем Інтернет швидко знаходить потрібну інформацію та вміло її використовує - "скачує". Актуальним, по цій причині, залишається питання, щодо правомірності використання таких прийомів. Дана проблема досліджувалась в Мукачівському державному університеті шляхом опитування респондентів. Подібні дослідження в університеті вже проводились, і як виявилось викликають живий інтерес у студентів. Для опитування були залучені студенти, які прослухали курс навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність». Питання в анкеті були складені за результатами широкої дискусії по даній проблематиці на семінарських заняттях з дисципліни "Інтелектуальна власність". Анкета (див. додаток 1) включала 18 питань з варіантами відповідей, які відображають причини, мотиви, масштаби, критерії порушень правових норм по досліджуваній проблемі. В анкету були включені питання котрі відображають шляхи розв'язання існуючої проблеми. Загалом в опитуванні прийняло участь 185 чоловік.

Результати опитування показали що використання інформаційних ресурсів в мережі Інтернет потрібне абсолютній більшості (97%) опитуваних. Цікавим є те, що студенти глобальну мережу застосовують з навчальною метою (69%), з метою особистого розвитку відповідно - (63%), для розваг - (32%); що має для них першочергово просвітницьке значення (63%). Опитувані при цьому визначили головну перевагу застосування комп'ютерної мережі Інтернет - широкий вибір інформаційного матеріалу (64,5%). Були відзначені такі позитивні якості Інтернету: - швидкість отримання потрібної інформації (55%) та простота користування (20%) (див. рис 1).

Більшість опитаних (83,5%) отримували інформацію через Інтернет на безоплатній умові. Студенти зазначили, що не порушують правові норми в сфері інтелектуальної власності (26%), хоча 58,5% опитаних порушують їх тільки в разі крайньої необхідності. До порушення норм в сфері авторського та суміжного права студентів спонукає такий вид роботи в навчальному процесі як написання курсової роботи (64,5%) та реферату (75%).

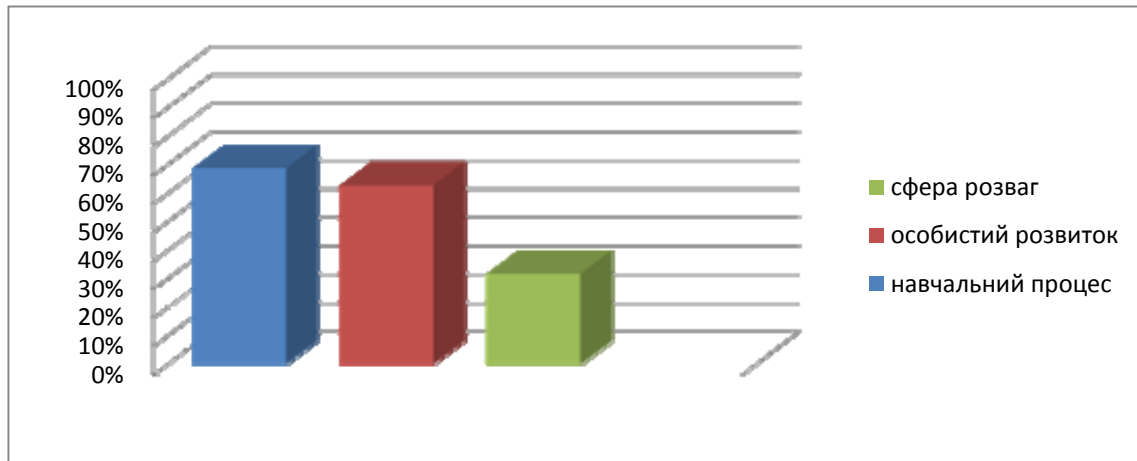

Рис 1. Мета використання ресурсів комп'ютерної мережі Інтернет.

За даними опитуваних, використанню інформаційних ресурсів комп'ютерної мережі Інтернет сприяє брак підручників (52%) та періодичних видань (40%). При цьому 35% опитаних вважають важливим посилання на використані джерела авторського права, а 9% взагалі не вважають за потрібне це робити. 55% анкетованих тільки іноді роблять посилання на використані джерела авторського права у випадку використання інформаційних ресурсів Інтернету.

Порушення правових норм в сфері інтелектуальної власності, а точніше недотримання законодавства при використанні Інтернет, більшість студентів (43%) класифікують як порушення етичних норм, 26% вважають, що це необачність, така ж кількість студентів відзначила, що це правопорушення і 16,5% – злочин.

З огляду на існуюче законодавство в сфері авторського та суміжного права та існуючі факти щодо порушень в сфері авторського та суміжного права студенти вважають за доцільне здійснювати такі заходи: підвищення правової культури населення в сфері інтелектуальної власності (56%) та удосконалення законодавства (38,5%). Цікавим є позиція 11% опитаних про те, що все потрібно залишити без змін (див. рис 2). І дійсно, в Україні законодавство, що стосується авторського права та суміжних прав, розвивається бурхливо. Правова культура також знаходиться на досить високому рівні. Можливо нічого змінювати не треба, а варто звернути увагу на механізм застосування права.

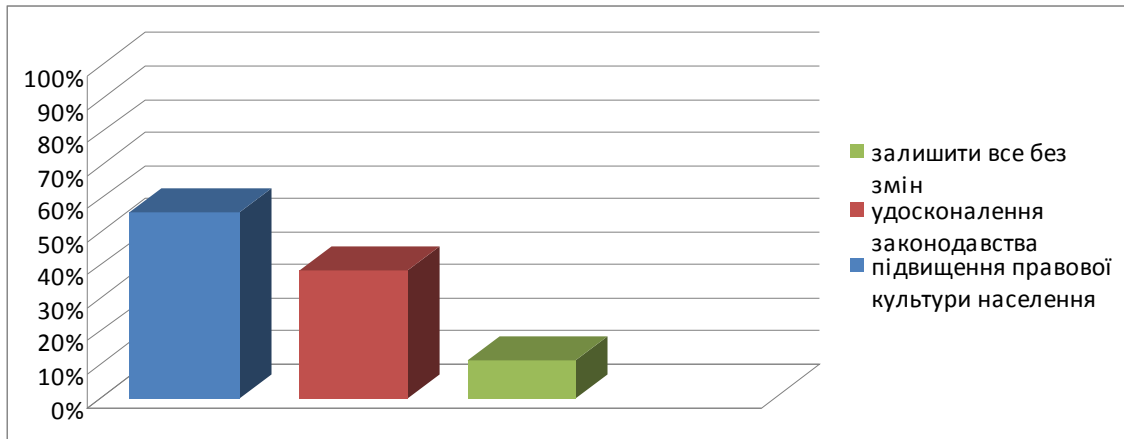

Рис. 2. Основні способи боротьби із порушенням авторського права та суміжних прав.

Матеріальне стимулювання – це найдоцільніший спосіб запобігання порушень в сфері авторського права та суміжних прав, так вважають 55% опитуваних. Прихильниками морального стимулювання для дотримання законодавства є 40%, а 14% студентів виступають за використання адміністративних покарань. 56% вважають, що найбільш порушуваною є норма, яка стосується особистого авторського права (права на авторство), а норму майнового права – 44,5%. Відповідно в таких самих пропорціях студенти виявили пропозицію вдосконалити ці норми права.

Незважаючи на отримані знання, на питання чи задумувалися над тим, що власний створений об'єкт авторського права (реферат, курсова робота, дипломна робота, наукова стаття, тощо) повинен бути загальнодоступним, що закономірно сприятиме більшій відповідальності та якості навчального процесу, 46% студентів дали негативну відповідь. В випадку широкого доступу до результатів навчального процесу та використання третіми особами об'єктів авторського права студентів, останні як власники майнових прав (52%) вимагатимуть щоб у випадку використання об'єкту авторського права третіми особами було виконано посилання на джерело інформації і цим була дотримана норма визнання їхнього авторства. При цьому 21,5% не вважають за потрібне щоб визнавали їхнє авторство, а 26% взагалі проти вільного використання їхніх об'єктів інтелектуальної власності.

55% опитаних вважають доцільним отримання винагороди за використання третіми особами створених ними об'єктів інтелектуальної власності, тоді як 35% достатньо буде посилання в роботі на їхнє авторство. Цікавим є те, що 61,5% анкетованих не готові платити за використання авторського права в ході навчального

процесу. А 97% студентів виявили бажання створення безкоштовного доступу для студентів до електронних бібліотек з метою кращого доступу до навчальної літератури.

Висновки

Результати досліджень показують, що студенти з розумінням відносяться до проблем, що виникають при використанні інформаційних ресурсів комп'ютерної мережі Інтернет. Порушення законодавства про авторське право та суміжні права в навчальному процесі здійснюється студентами в крайніх випадках: при відсутності підручників та браку часу.

Отримані результати дослідження дозволяють стверджувати про необхідність внесення змін до законодавства, яке регулює питання охорони прав на об'єкти авторського права при використанні Інтернет. Законодавство України про авторське право та суміжні права містить необхідні правові норми щодо захисту інтелектуальної власності користувачів-Інтернету, однак ці норми в контексті розміщення інформаційних ресурсів є недостатніми, адже вони опосередковано регулюють питання використання об'єктів авторського права в комп'ютерній мережі Інтернет. В законодавстві чітко потрібно регламентувати майнові права Інтернет-провайдерів (які фактично здійснюють платні послуги на свої ресурси і незаконно користуються майновими правами). Представляє інтерес розглядати Інтернет – провайдерів в якості суб'єктів суміжного права.

З іншої сторони доцільно піднімати питання щодо вдосконалення навчального процесу, підвищення його якості, його інтелектуалоемкості особливо при створенні службових творів в ході навчального процесу. Для запобігання порушень в сфері авторського права доцільно проводити роз'яснювальну роботу, використовувати диференційований підхід до студентів, з метою підвищення рівня культури використання інформаційного простору. З метою стимулювання особистого немайнового права на створений твір, пропонується збільшити кількість нетипових завдань в навчальному процесі, котрі б стимулювали власний доробок кожного студента на створений ним результат. Необхідно влаштовувати публічний захист рефератів, курсових робіт по однотипній проблематиці, розмежовувати власний вклад автора в вирішення прикладних питань практичного характеру в ході навчального процесу. Такий підхід повинен зменшити копіювання інформаційних матеріалів з комп'ютерної мережі Інтернет.

Розглядаючи вплив інформаційної комп'ютерної мережі Інтернет на особистість та її ціннісні орієнтації, слід врахувати те, що він здійснюється опосередковано. Однак для суспільства, держави, цивілізації в цілому даний вплив є без сумніву прогресивним. Результатом такої взаємодії є творчість спрямована на створення якісно нових матеріальних і духовних цінностей які мають суспільне значення та надбання. Однак слід зауважити що попри позитивний вплив компютерної мережі на особистість можливий негативний, навіть небезпечний вплив - все більше спостерігається комп'ютерна залежність особистості. Тому для всебічного розвитку особистості, зокрема молодого покоління комп'ютерна мережа Інтернет, зрозуміло, не може бути достатньою, хоча є вимогою часу тому є необхідною. Саме особистість, людина приймає остаточне рішення щодо своїх дій та поведінки при роботі з компютером, на основі ціннісних орієнтирів, рівня свідомості, досвіду, житєвих принципів та почуття волі.

Тому в навчальному процесі при використанні комп'ютерної мережі Інтернет необхідно проводити просту просвітницьку роботу: особливістю права інтелектуальної власності є те, що воно складається з двох гілок: особистого немайнового права творця на створений ним конкретний результат інтелектуальної праці та майнового права на цей результат (об'єкт права). При вихованні потрібно прививати елементарну культуру у відповідності до філософських категорій: матеріальне- це майнове право, духовне- особисте авторське право.

Саме при такій умові можлива гармонізація інтересів особистості та суспільства. Адже цитування класика, це з однієї сторони визнання особистого немайнового права автора, а з другої сторони прояв високої культури та ерудиції оратора. Незаконне тиражування та продаж аудіо, відео продукції, як і чужий реферат під іншим іменем - це незаконне привласнення, майнового права на даний інтелектуальний продукт у справжнього автора. Як в першому так і другому випадках законодавство України визнає такі дії неправомірними, а в деяких випадках законодавством передбачена кримінальна відповідальність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрушенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. – К-,1996.
2. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2001, №№ 25-26, ст. 131.
3. О.Германова. Межі копірайту в безмежжі Інтернету// Інтелектуальна власність: ТОВ «АСПЕКТ-2003».
4. Закон України «Про авторське право і суміжні права» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994, № 13, ст. 64).

АННОТАЦІЯ

ФИЛОСОФИЯ ГАРМОНИЗАЦИИ ИНТЕРЕСОВ ЛИЧНОСТИ И ОБЩЕСТВА ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ИНФОРМАЦИОННЫХ РЕСУРСОВ ИНТЕРНЕТ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

В статье рассматривается современная проблема связанная с гармонизацией интересов индивидуума (студента) и общества при использовании информационных ресурсов Интернет. Данная сфера охарактеризована посредством философских категорий: духовность-материальность, добро-зло, индивидуальность-коллективность. Предлагается существующие противоречия между личностью и обществом, которые возникают при использовании Интернет как материи, разделить на духовное - личное авторское право, и материальное - имущественное право, в соответствии с действующим законодательством в сфере авторского права.

THE SUMMARY

THE PHILOSOPHY OF HARMONIZATION OF PERSONALITY'S AND SOCIETY'S INTERESTS IN USE OF INTERNET INFORMATION RESOURCES IN THE TEACHING PROCESS

The contemporary problem associated with harmonization of individual's and society's interests in the use of Internet informational resources is considered in the article. The given sphere is characterized from the point of view of philosophical categories: spiritual – material, good – evil, individuality – collectiveness. It is proposed to divide the existing contradictions between the personality and society, which appear in use of internet as a substance into spiritual – personal copyright and material right in accordance to the law in the sphere of copyright.

УДК 373.3.016: 78 (477.8)

ХУДОЖНЯ ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ ЗАСВОЄННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ШКІЛ З УГОРСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ

В. В. ГАСНЮК

асистент кафедри співів, диригування та методики музичного виховання МДУ,
аспірантка Інституту мистецтв НПУ ім. М.П. Драгоманова

У статті розглядається проблема використання художньої інтеграції як фактора підвищення мотивації засвоєння української мови учнями початкових класів шкіл з угорською мовою навчання.

Ключові слова: українська мова, мова, художня інтеграція, мистецтво слова, музичне мистецтво.

Мови всіх етносів, які становлять народ України, а їх понад двісті, є важливими складовими культури нашої багатонаціональної держави. Етнічна самосвідомість цих народів не заперечує готовності свідомо служити інтересам їхньої Батьківщини, в якій українська мова визначена Конституцією як державна, і введена як предмет